17. štev. Novomesto 25. aprila 1918. Letnik XXXIV.

DOLENJSKE NOVICE

Dolenjske Novice izhajajo vsak četrtek; ako je ta dan praznik, dan poprej.

Cena jim je za celo leto 5 K, za pol leta 2·50 K. Naročnina za Nemčijo, Bosno in druge evropske države znaša 5·50 K, za Ameriko 6·50 K. List in oglasi se plačujejo naprej.

Vse dopise, naročnino in oznanila sprejema tiskarna J. Krajec nasl.

Dogodki pretečenega tedna.

Grof Czernin se je poslovil. Nemci, katerim se je bil z ruskim in rumunskim mirom in posebno z zadnjim govorom zelo prikupil, so vzdignili silen hrup. Proglasili so njegov odstop za politično katastrofo in sklenili, da se mora Czerninov naslednik brezpogojno držati njegove politike na zunaj in v notranjosti. V tej zahtevi so se združile vse nemške stranke razen socialnih demokratov. Medtem se je cesar mudil v Budimpešti in povabil k sebi grofa Štefana Tiszo in barona Buriana. Dne 16. aprila sta izšli dve cesarjevi lastnoročni pismi: odslovilno pismo grofu Czerninu, ki naglaša, da ostane politika, ki jo je zastopal grof Czernin, za cesarsko hišo in za obe državi tudi nadalje vodilo in pravec; drugo pismo prinaša imenovanje barona Buriana za Czerninovega naslednika ter mu obenem izroča vodstvo skupnega finančnega ministrstva. Burian je 18. t. m. nastopil službo in pred uradništvom razvil svoj program: ostati hoče zvest politiki svojega prednika. To je Burian takoj brzojavil tudi v Berlin.

Ker pa je z imenovanjem barona Buriana postalo jasno, da ima Tisza zopet vso veljavo, je dr. Wekerle, ki o tem imenovanju preje ni nič vedel, s svojim kabinetom odstopil. — Jugoslovanski klub in Češki svaz sta o izpremembi v zunanjem ministrstvu izdala komunike, v katerem ostro obsojata politiko grofa Czernina. Vsled Czerninovega nastopa je naša diplomacija doživela drugi Kraljevi gradec. Izjavlja, da se bo češko-jugoslovanska delegacija tudi v bodoče odločno borila za takojšen mir na zunaj, pa tudi za trajen mir med narodi monarhije. Končno izpoveduje, da do novega zunanjega ministra nima zaupanja. Tudi on bo vodil politiko pod tujim vplivom in za tuje interese. — Češko protestno zborovanje v Pragi dne 13. t. m. se je veličastno izvršilo. Zborovalci so svečano prisegli zvestobo svoji državnopravni misli. Na shodu se je obojestransko ponovila tudi obljuba zvestobe in solidarnosti med Čehi in Jugoslovani. — Na Flandrskem se Nemci bližajo Ypernu; Calais in tudi Armentieres sta še vedno v nevarnosti. Boji divjajo neprestano. — Na italijanskem bojišču boji ob Piavi in Gardskem jezeru. — Turki so na Kavkazu vzeli Batum in Čuruk Su. — Na Finskem so Nemci zasedli Helsingsfors in prodirajo na več mestih v notranjost; rdeča garda se drži le še na severu. — Besarabija se je združila z Rumunijo, a obdrži samoupravo; njene meje tvorijo Prut, Dnjester, Donava, Črno morje in stare avstrijske meje. — Na Nizozemskem so uvedli državljansko delavno dolžnost.

Soja.

Soja je droben fižol rumenkaste barve. Vsebuje veliko beljakovin (27 do 40%) in olja (14 do 20%). Doma je v vzhodni Aziji (na Kitajskem in Japonskem), uspeva pa tudi pri nas zlasti v gorki, solnčni legi in v dobri ne preveč ilovnati ali pa ne prehudo peščeni, torej v dobri srednji zemlji. Apnene zemlje, kakor so pri nas okoli Belecerkve in Orehovice, mu zelo prijajo. Lega mora biti bolj ravna.

Vsled njegove izredno velike množine redilnih snovi je zelo priporočljivo, da ga poskusimo pridelovati tudi pri nas. Da se da z dobrim uspehom gojiti, je razvidno iz poročil v zadnjem „Kmetovalcu“.

Rastlina zraste 40 cm do 1 m visoko in raste zelo košato. Gnojiti temu fižolu ne kaže. Bolje je, da se sadi v zemlji, katera je bila zagnojena že predpridelku. Zemlja mora biti globoko preorana ali prelopatena. Sadi se koncem aprila ali začetkom majnika v male jamice 30 do 40 cm narazen v 50 cm oddaljene vrste po 5 cm globoko. Vrste naj imajo smer proti jugu ali jugozapadu. V vsako jamico se posadi 2 do 4 zrnca fižola. Jamico se zasuje in zemljo z motiko dobro pritisne. Na ar (100 m²) se potrebuje kakih 20 dek semena. S semenom naj se štedi!

Kadar fižol izkali, se pusti le po eno, močno rastlino, ostale se tik pri tleh odrežejo.

Do cvetja je dobro, da ima soja-fižol precej vlage, če je huda suša ga je treba zaliti, pozneje prenaša sušo prav dobro. Zemljo je dvakrat okopati, prvič ko zrastejo rastline 15 cm visoko, drugič 14 dni kasneje. Kadar večina listov odpade in štroki porumenijo ali porjavijo ter zrnje v njih rožlja, to je sredi ali koncem septembra, se potegne celo steblo s koreninami vred iz zemlje, po 10 rastlin se zveže v snopiče, katere obesimo na suhem in zračnem kraju, tedaj najbolje v kozolcu, da se posuše. Šele ko se rastline dobro posušijo, najbolje po zimi, fižol izružimo ali omlatimo. Če mlatimo s cepcem, razprostremo fižol v tenkih legah in cepec ovijemo s cunjo, da seme ne poškodujemo. Tudi z mlatilnico se da omlatiti, treba jo je pa le počasi vrteti.

Na hektar (1¾ orala) prostora da soja-bob 900 do 2000 kg zrnja in 1000 do 3500 kg slame.

Soja fižol se uporablja lahko za jed, kakor navaden fižol. Izdeluje se iz njega dobro jedilno olje, pražen da pa okusno kavo. Tudi moka, sir in druga jedila se iz njega izdelujejo. Tropine, ki se dobe pri izdelovanju olja, dajo vsled svoje visoke redilne vrednosti izvrstno močno krmilo za živino. Zmlet ali zdrobljen soja-bob je izvrstno krmilo pri pitanju prešičev.

Če bi se torej soja-fižol pri nas dobro obnesel, bilo bi to zlasti za sedanje čase neprecenljive vrednosti.

Zato je društvo za pridelovanje zdravilnih rastlin na Dunaju nakazalo tukajšnemu okrajnemu glavarstvu 15 kg tega fižola, v svrho, da ga razdeli med posestnike, ki bi ga za poskušnjo hoteli saditi.

Seme se dobi pod sledečimi pogoji: Posestnik ga zasadi na primernem zemljišču in se zaveže, da ga bode skrbno obdeloval po strokovnem navodilu. Deset zrelih rastlin in toliko zrnja, kolikor je posestnik prejel semena, mora povrniti. Seme dobi posestnik po 4 K kilogram in se mu po isti ceni zopet odkupi, kolikor ga vrne okrajnemu glavarstvu. V prihodnjem letu mora poskušnjo z lastnim semenom ponoviti ali druge posestnike pridobiti, ki ga bodo za poskušnjo sadili.

Po končani žetvi je povedati, kako se je rastline oskrbovalo in gnojilo in koliko pridelka so dale. Fižol „soja“ se z uspehom sadi na enem in istem zemljišču po več let zaporedoma.

Kdor se hoče s poskusno saditvijo soja-fižola pečati in v to svrho pod prej navedenimi pogoji seme dobiti, zglasi naj se osebno ali pismeno takoj pri podpisanem in pove, kje bode fižol soja posadil in koliko semena želi dobiti.

Soja-fižol bo gotovo pri nas, v vinskih krajih, zlasti v viših solnčnih legah dobro uspeval in dozorel. Zato priporočam posebno večjim, razumnim gospodarjem, da ga za poskušnjo posadijo. B. Skalický, Kandija.

Našim sadjerejcem v poduk.

6. Pomlajenje dreves.

Pride čas, ko se prej še tako rodno drevo izrodi, da ne prinaša ali nobenega ali pa le droben in krastav sad ter slednjič preneha tudi v rasti; takšno drevo se mora pomladiti. To se zgodi tako-le: Drevesom, ki jih hočemo pomladiti, odrežemo tik močnejše stranske vejice vsako vejo do polovice ali vsaj za tretjino njene dolgosti. Ostali deli bodo na novo oživeli. Rane se takoj zamažejo s cepilno smolo, če so precej obsežne.

Pomlaja se navadno pozno jeseni, v zimi in zgodaj spomladi (februar) dokler drevje ni muževo.

Nekatera drevesa je treba pomladiti vsako osmo do deseto leto, kakor zlato parmeno, ananas, londonski peping. Slive in breskve pa pomladi vsako peto leto, ker rode na mladem lesu lepši sad. Prestarega drevja ne pomlajuj!

Črnomaljski gospodje.

(Donesek k zgodovini Bele Krajine.)

Leopold Podlogar. (Dalje. 2.)

Toliko se mi je zdelo potrebno omeniti, da imamo nekaj pojma, odkod izvira beseda Črnomelj, Metlika in Bela Krajina.

Črnomaljski gospodje so dobili to ime tukajšnjega ljudstva, po njih naknadno mesto ime, ki ga nosi danes.

Rodovina se ni razcepila v vrste, kakor Turjaška, tudi si ni pridobila posebno velike posesti v deželi. Poleg Črnomlja so imeli v začasni lasti Hmeljnik, Štatenvrh pri Gorenjem Mokronogu ali Trebelnem; tudi kostanjeviško, smledniško in postojnsko graščino. Črnomaljske nahajamo v raznih deželnih službah, kar priča, da so uživali zaupanje deželnega kneza.

Koncem 16. stoletja izginejo Črnomaljski iz Kranjske. Kakor tedanje kranjsko plemstvo splošno, so se tudi Črnomaljci oklenili protestantovske vere. Koliko so storili ti gospodje v prilog novi veri v naši deželi, ne izvemo nikjer. V novi domovini so bili voditelji protestantovske opozicije, ki je hotela izsiliti od avstrijskega nadvojvoda in poznejšega nemškega cesarja Ferdinanda II. (1619—37) versko svobodo. Znani so trije: Zierotin, Erazem in Andrej.

Njih stari oče Jurij Erazem Kristijan se je bil poročil l. 1535. z Marjeto Šerfenbersko. Prinesla mu je za doto grajščini Schwertberg in Windeck v Gor. Avstriji. Od tega leta naprej se opazuje, da Črnomaljci izginjevajo v povestnici naše dežele in se za malo časa pokažejo na Avstrijskem kot voditelji luteranskih stanov.

Domači letopisi poročajo, da je umrl 8. februarja leta 1663. v Ljubljani Ivan Črnomaljski, dedni točaj Kranjske in komendator n. vit. reda v Ljubljani. Valvasor je menda iz Avstrijskega izvedel l. 1689., da je pred 12 leti (okrog 1677) izumrl rod črnomaljskih gospodov.

Globočnikov „Adel in Krain“ nam izkazuje, da so bili povzdignjeni Črnomaljski leta 1463. v baronski, leta 1665. pa v grofovski stan.

*

S pomočjo virov, ki so mi na razpolago, sem zasledil o črnomaljskih gospodih toliko:

Ambrož Črnomaljski se je l. 1165. vdeležil turnirja v švicarskem mestu Cirihu. Valvasor piše, da je Oton Karstberški zidal grad, ga imenoval Črnomelj in po gradu se je začela nazivati njegova rodovina. Je li bil Oton oče ali stari oče Ambrožev, ne vemo, zato tudi niti leta niti stoletja pozidave ne moremo z gotovostjo zapisati. Čas njih prihoda na Kranjsko nam pojasni že navedeno delo „Zgodovina slovenskega naroda“.

Leta 1228., 18. oktobra, je oglejski očak Bertold (1218—1251) s pomočjo svoje pobožne svakinje, Zofije Višnjegorske, mejne grofice istrske, vstanovil v Črnomlju župnijo sv. Petra in ji podredil Tri Fare pri Metliki, Semič, Podzemelj in Vinico.

Nekako deset let po ustanovitvi črnomaljske župnije so prišli v Belo Krajino vitezi nemškega reda. Ustanovili so ga nemški vitezi za časa križarskih vojsk. Njegov namen je bil, braniti sv. deželo in svete kraje, bojevati se zoper nevernike, braniti preganjanim od sovražnikov svete vere in sv. cerkve. Red je dobil časovnim in krajevnim razmeram prilagodena pravila sv. Avguština in bil l. 1198. v Rimu potrjen. Že leta 1213. se je naselil v Avstriji; leta 1222. se omenja na Štajerskem in leta 1237. tudi že na Kranjskem.

To razširjenje nem. vit. reda se je izvršilo pod prvim velikim mojstrom Hermanom iz Salze (1210—1239). Ta Herman je bil poseben prijatelj avstrijskega vojvode Leopolda V. Slavnega (1198—1230).

Udeleživši se pete križarske vojske (1217—1222) se je Leopold seznanil s Hermanom in nem. vit. redom.

Nadvojvoda je imel v Notranji Avstriji in tudi na Kranjskem obilo pokupljenih posestev. Po njegovih deželah so se takrat klatili privrženci raznih sekt, „gazari“ ali klati-menihi in njim sorodni „circumcellioni“, ki so netili med ljudstvom sovraštvo do papeža in duhovščine. Hujskali so obtožene plemiče, da so kot „roparski vitezi“ padli po premoženju cerkve in samostanov. Pisano so gledali bogato frizniško in oglejsko cerkev, posebno še bogati zatiški samostan.

Da prežene te hujskače in stare moč roparskih vitezov, se obrne Leopold na velikega nemškega mojstra Hermana Salškega s prošnjo, da naseli viteze nemškega reda po njegovih deželah, da naredijo mir, katerega so kalili donatistiški menihi in ropa željno ljudstvo. Herman se je odzval prošnji prijatelja.

Drevesu, ki ga misliš pomladiti, moraš prej močno pognojiti, da mu daš novih moči za izpopolnitev svojega vejevja.

Nova krona se prihodnje leto iztrebi. Vse, kar je pregosto, pride proč.

7. Kako je ravnati z drevjem, ki ga je sneg in veter polomil?

Večkrat pade na drevje sneg, ko še listje ni odpadlo. Takrat more sneg povzročiti veliko škodo. Drevesa se podero, veje se začesnejo in posebno razviljena debla navadno podležejo. Zato se pri tvoritvi krone dosledno ogibljemo vsakega razvilja. Ako pa ga že imamo, sprimimo ga z verigami ali kljukasto drvo, da se izognemo vsaki nezgodi.

Veje, ki nam jih je sneg polomil ali začesnil, treba je brž odstraniti iz sadonosnika, da se v njih ne naseli lubadar in drugi škodljivi mrčes. Roglji ali štrcklji, ki so ostali, se z žago odžagajo tik debla, rane pa z ostrim nožem gladko obrežejo. Veje, ki se niso cele odlomile, se pomlade.

Manjše rane se bodo kmalu zacelile. Večje rane pa se morajo namazati s smolo ali tudi s terom, da se vlagi zabrani pristop.

Več opravila nam daje drevo, ki ga je sneg popolnoma prevrnil. Na mestu, kjer gledajo korenine iz zemlje, izkoplje se najprej jama. Potem šele se drevo postavi. Z močnimi žicami se pripne ali pa s sohami podpre. Zemlja okoli drevesa se močno pritlači.

8. Podpiranje dreves.

V letih, ko sadno drevje bogato obrodi, moramo ga pravočasno podpirati, da se veje ne polomijo in ker sadje nasproti tlom visečih vejah slabo dozori. Za podpiranje se vzamejo rogovilasti drogi, ki se na zgornjem koncu s slamo ovijejo, da se veje ne odrgnejo. Več blizu skupaj visečih vej se podpre počrez z ranto, ki jo na koncih podpirata sohi.

9. Presajanje starejšega drevja.

Mnogokrat se dogodi, da mora odraslo drevo proč s svojega stalnega mesta. Ako je še mlado — pod 14 let — škoda bi ga bilo posekati in sežgati. Boljše je, da ga presadimo drugam. V ta namen se izkoplje drevo v zimskem času z veliko gručo zemlje vred in prenese se v pripravljeno jamo. Kolikor večja gruča zemlje se ga drži, toliko boljše je. Ranjene korenine se gladko obrežejo, veje pa močno pomlade. Ako se presajanje izvrši spomladi, se mora drevo močno zaliti.

Po „Sadjarstvu“ — J. Klemenčič.

O čevljarstvu in draginji.

(Konec.)

Nedavno je ponujal novomeškim čevljarjem neki človek iz Ljubljane neko usnje, takozvani (Abfall), ki se rabi za opetnike in bleke za pete in se je prej dobilo po 2 do 3 K 1 kg in je zahteval za svoje blago po 70 K 1 kg! Ali je potem mogoče po ceni delati, če se mora tako drago plačati blago? Kaj poreče k temu tisti pedagog, ki se je nekoč v „Slovencu“ obregoval nad čevljarji in rekel, da dobimo čevljarji po maksimalni ceni 15 K 1 kg podplate? Le dajte jih, jih bomo radi kupili in tudi ljubljanski čevljarji se jih ne bodo branili po taki ceni. Tudi v „Domoljubu“ se nekdo rebri nad čevljarji in jim predbaciva tisto usnje, ki ga dobé potom zbornice, kakor da bi to njega kaj bolelo. Trdi tudi, da je dognano, da stane čevljarja usnje in podplati za dvoje nizkih čevljev 18 K. Kaj ne, prijatelj, to imamo zlate ure zdaj čevljarji, ko tako po ceni usnje dobimo? Lahko Vam je žal, da se niste šli čevljarstva učiti! Pravite, da je dognano, ste morda Vi dognali? Samo to je križ, ko nihče ne da za 18 K usnja in podplatov za dva para čevljev! Sicer pa, kakor že rečeno, čevlji niso samo iz usnja in podplatov. Dalje trdi ta modrijan, da čevljar navadno v enem dnevu naredi dva para nizkih čevljev in pri tem zasluži nad 60 K na dan; nazadnje pa zmagoslavno pristavi: ali ni tak zaslužek oderuški?! Najprvo bodi povedano, da je takih čevljarjev, ki bi naredil dva para čevljev v enem dnevu jako malo ali pa nobenega; še manj pa takih, ki bi zaslužil 60 K na dan. Sicer bi bilo ravno prav, da bi toliko zaslužili, če bomo hoteli še naprej živeti pri tej gorostasni draginji. Res je, da dobé čevljarji potom obrtne in trgovske zbornice nekaj usnja, za kar bodi zbornici izrečena najlepša hvala, toda, tega usnja ni dovolj za vse potrebe, kolikoršne so danes, treba je torej usnje še drugod kupovati in ga drago plačati. Danes ve le tisti, kdor usnje sam kupi, kako drago da je usnje in po kakšni ceni se morejo potem čevlji narediti.

Ker je možakar v „Domoljubu“ trdil, da je dognano, koliko stane čevljarja usnje, bodi tukaj povedano, da je to tudi dognano, da je neka žena iz podgrajske fare dala za eno kožo gornjega usnja ves skupiček od ene krave 400 K, pa še ni bilo dosti, je mogla še določiti! Torej za eno kožo, ki je stala pred vojsko 24 K, sedaj čez 400 K! Kaj pravite, je tukaj zaslužek oderuški? — Tudi je dognano in se lahko s pričo potrdi, da je neki fant v Metliki za en par čevljev usnja, podplatov in kar je zraven treba, dal 206 K; neki drugi pa za škornje za voršub 200 K! Kakšen zaslužek pa je tukaj bil, kaj? Po kakšni ceni naj potem čevljar naredi čevlje, če bo moral usnje tako drago plačati?

Poglejmo še malo naprej ne samo čevljarje, poglejmo trgovce. Dognano je tudi in se s pričo lahko potrdi, da je neka druga žena tudi iz podgrajske fare v Ljubljani pri nekem trgovcu za 5 metrov štofa za moško obleko plačala 630 K; neki mož pa je za navadne cajgaste hlače, ki so stale pred vojsko 3 do 4 K dal 140 K. Ali se to ne smatra za oderuški zaslužek, kaj? Seveda, povsodi se pritiska in davi le malega, tistih pa, ki so v sedanji vojski izželi milijone iz bližnikov kri, tistih pa nihče ne vidi in jim nihče oderuštva ne očita.

Pa poglejmo še naprej! Kaj pa živila? Mernik pšenice 100 K, 1 kg masti 40 do 50 K, ješpren, kaša, fižol, vse po 7 do 8 K firkelj, pred vojsko pa 30 do 40 v. Isto tako drage so druge stvari, ki spadajo k živilom, katere mora čevljar, če hoče živeti, ravno tako drago plačati, kakor tisti kričači, ki čevljarjem oderuštvo predbacivajo. Po kakšni ceni naj torej čevljar dela, da bo mogel živeti, ko je vse tako drago?

Mogoče, da se dobi kak čevljar, ki v eni ali drugi stvari pretira svoj račun, seveda, potem pa udri po vseh: prokleti šuštarji! kakor navadno blagovolijo čevljarje nazivati. Ker že govorimo o zaslužku, poglejmo še ta slučaj, ki smo ga brali v časopisih o nekem zdravniku, ki je bil poklican k bolniku, ki mu pa niti recepta ni napisal, le par dobrih nasvetov dal in zamudil vsega skupaj poldrugo uro, ter računil zato 300 K! Kaj ne, to ni bil velik zaslužek v poldrugi uri 300 kron? Ampak če bi čevljar zaslužil v enem dnevu 60 K, to bi bilo preveč!

Da se tako udarja po nas dragi čevljarji, smo pač veliko krivi sami, ker smo premalo organizirani, premalo prijatelji med seboj. Ramo ob rami, roko v roki v prijateljski zvezi bi morali živeti med seboj in sporazumno delati, pa bi bilo precej drugače kakor je. Poglejmo brivce. Vsled vedno naraščajoče draginje so opravičeno zvišali svoj honorar sporazumno vsi v celi deželi enako. Na tablici imajo napisane svoje cene. Kdor pride v brivnico, plača kar je za plačati in nihče jim ne meče oderuštva v obraz in jih ne opravlja po časopisih.

Tovariši čevljarji, zdramimo se! Ravnajmo se po zgledu brivcev! Naredimo med seboj trdno vez, uredimo si skupne in enake cene, obenem pa si v srce zapišimo vse tiste, ki nas sovražijo! Vojska bo enkrat minila, razmere se bodo predrugačile. Tudi pri nas se lahko mnogo predrugači, če se bolj sprijaznimo in uredimo, kar še ni urejeno in tako pokažemo vsem, ki zaničujejo čevljarski stan, da se ne pustimo obrekovati in čez ramo gledati.

Zadruga čevljarjev v Novem mestu.

Ljudska kuhinja za reveže.

Dva meseca bo kmalo preteklo, odkar je bila na prošnjo mestnega županstva ustanovljena ljudska prehranjevalna kuhinja za reveže. Vso oskrbo je prevzel nad vse požrtvovalni III. red sv. Frančiška. Ravno zdaj, ko je nastalo tako veliko nasprotje med meščani in kmeti, zdaj, ko je tako malo medsebojne ljubezni, morajo vse katoliške organizacije dejansko pokazati, da jih še vedno preveva stari krščanski duh. Tretji red sv. Frančiška, katerega značilna dolžnost je ljubezen do bližnjega, je pokazal v tej svetovni vojski, da je sposoben to zvišeno nalogo izvršiti. Ni sicer moja navada, komu javno in zasebno hvalo popevati, toda zdaj, ko III. red že štiri leta javno deluje — me sili prijetna dolžnost ter iskrena hvaležnost, da izrečem javno pohvalo in zahvalo nad toliko požrtvovalnostjo udov III. reda ter njihovih navdušenih preč. gg. voditeljev.

Ravno zdaj, ko vlada neznosna draginja, ko se tudi za velike svote denarja ne dobi potrebnega, se mi je posrečilo v resnici dobrih gg. župnikov ter požrtvovalnih udov III. reda, preskrbeti toliko raznovrstnih živil, da bomo prehranili 30 oseb do nove žetve z dobro pripravljeno hrano opoldne in zvečer. Pripomniti tudi moram, da se bo kuhinja vzdržala le tako dolgo, dokler mestna aprovizacija svoje obljubljene pomoči ne odreče.

Torej najprisrčnejša hvala vsem preč. gg. župnikom ter dobrim udom III. reda sv. Frančiška. Ob enem se tudi najljubeznjiveje zahvalim vsem blagim Novomeščanom, ki so vsak po svoji moči dali denarne prispevke za vzdrževanje kuhinje. Ljubi Bog naj vsem skupaj tisočero povrne s časno srečo ter z večnimi darovi!

K sklepu javne zahvale vsem dobrotnikom ljudske kuhinje, prisrčno prosim, da nas še v prihodnje blagovolijo vsi podpirati z živili in denarnimi prispevki. Živila naj se oddajo v kuhinji tretjeredniške hiše št. 60 — denarne prispevke pa sprejema načelnica kuhinje, velesp. g. Mehora Beti in vodstvo III. reda. Blagor usmiljenim, ker usmiljenje bodo dosegli! — Novomesto, 22. aprila 1918. — P. Pavel P.

Kako bomo zatirali letos trtno plesnobo

Trtna plesnoba ali oidij povzroča zlasti v letih z vročim poletjem mnogo škode na grozdju.

To smo opazili pri nas posebno v zadnjih dveh letih. Ker glivica te bolezni prezimuje na trti, se razvija bolezen posebno hudo tam, kjer se je enkrat zagnezdila. Zato se je je treba bati posebno tam, kjer je že v pretečenih letih škodo delala.

Trtna plesnoba se zatira po zimi na lesu z mazanjem z raznimi, žveplo vsebujočimi snovmi, zlasti z žveplenoapneno brozgo.

V poletnem času je pa najboljše sredstvo proti njej fino zmleto žveplo, s kojim je treba trte, zlasti pa grozdje, ob lepem, solnčnem vremenu vsaj trikrat na leto dobro, ampak na fino poprašiti.

Ker finega, čistega žvepla med vojsko ni dobiti, moramo seči po drugih, nadomestnih sredstvih.

Od teh so se tekom zadnjih let preskusila in za najboljša spoznala naslednja tri sredstva:

1. Natrijev tiosulfat ali salojidin. To je bolezen odvračajoče sredstvo, ki se ga rabi navadno le v zvezi z galico. Potem, ko smo galico za škropljenje trt že pripravili in tudi že apno dodali, raztopimo v škropilni tekočini še po 1 kg salojidina na 100 litrov škropilne zmesi. S to tekočino moramo seveda zlasti grozdje vselej dobro poškropiti.

Na zarodu in na grozdju, dokler je še drobno, se tekočina še precej dobro prime, kadar pa se enkrat jagode prevlečejo z mastno, voščeno plastjo, se jih tekočina le malo prime in to je tudi vzrok, da škropljenje s salojidinom vselej proti oidiju ne zadostuje.

Da dosežemo zanesljiv uspeh, moramo seči poleg salojidina še po drugih nadomestnih sredstvih.

Tako sredstvo je

2. sivo žveplo. To je pepelnato siv, močno dišeč prah, ki se dobiva pri izdelovanju plina in kateri vsebuje kakih 40% žvepla.

Takoj po cvetju in pozneje še enkrat do dvakrat poprašimo s tem prahom v lepem vremenu vse grozdje, enako kakor smo to delali s čistim žveplom.

Kasneje pa, kot koncem julija, ne smemo tega sredstva več rabiti, ker bi sicer prišlo lahko z grozdjem v vino in bi po njem vino dobilo neprijeten duh. Daljše sredstvo je

3. kalijev hipermanganat. To je znana črnkasta sol, ki se topi v vodi v vijolčasto tekočino. S svojim naglo okisujočim delovanjem uničuje glivice. Njen učinek je torej močan, ampak kratek, zato se to sredstvo ne more rabiti kot prvi dve sredstvi v namen, da bolezni prepreči, temveč le tedaj, kadar bolezen že nastane, da jo ozdravi.

Kalijev hipermanganat se rabi na ta način, da se kakih 15 dek tega sredstva raztopi v 100 litrih vode, kateri se potem primeša še 2 kilogr. na redek belež razmešanega, ugašenega apna. Kadar smo oboje skupaj zmešali, gremo škropit. Škropimo po grozdju tako močno, da se vse jagode s to tekočino omoče. Kadar se tekočina na jagodah posuši, se naredi na jagodah škrlup, pod katerim plesnoba izgine.

Kalijev hipermanganat učinkuje dobro, če ga le o pravem času rabimo. Ko zapazimo prvo sled plesnobe na grozdju, moramo z njim vse grozdje v vinogradu dobro poškropiti. Ako škropimo še-le tedaj, ko se je bolezen razpasla in je grozdje že močno plesnivo, potem škropljenje nič ne pomaga, ker se tekočina močno plesnivih jagod sploh ne prime. Škropljenje v enem tednu še ponovimo.

Kako bomo tedaj trtno plesnobo v letošnjem letu zatirali?

1. Pri vsakem škropljenju trt z galico raztopimo za apnom v škropilni tekočini še po 1 kilogr. salojidina. S to tekočino bomo ne samo listje, temveč tudi grozdje dobro poškropili.

2. Kmalu potem, ko trta odcvete in pozneje še sredi julija, bomo vse grozdje ob lepem, solnčnem vremenu požveplali s sivim žveplom.

3. Če se bo vkljub temu še bolezen prikazala, bomo žveplanje takoj ponovili, ne pa kasneje kot do konca julija.

4. Če se bo bolezen prikazala še-le kasneje, bomo takoj vse grozdje dobro poškropili z raztopino 150 gramov kalijevega hipermanganata in pa 2 kg ugašenega apna na 100 litrov vode in bomo po preteku enega tedna to škropljenje še enkrat ponovili.

Na ta način se tudi v letošnjem letu lahko plesnobe ubranimo. Vsa tu navedena sredstva bo imela c. kr. kmetijska družba v zalogi. B. Skalicky.

Naročajte „Dolenjske Novice“!

Loterijske številke.

Trst, 17. aprila 26 40 2 44 48

Franjo Neubauer:

Ob solnčnem zahodu

Hóstica moja, kako mi rudiš!
Kot da poljubov se poznih bojiš
snubca prešernega,
žara večernega,
ki se poslavlja kot kralj
v plašču škrlatnem in s krono blestečo.
Hotel poljubljati bi še iz dalj
ljubico svojo drhtečo.
Hostica, nič se ne stidi,
nič se ne boj:
več te ne vidi
solnček nocoj!

Domače in tuje novice.

Na godovni dan naše prejasne cesarice Cite bode v soboto 27. aprila v kapiteljski cerkvi v Novem mestu ob 9. uri dopoldne slovesna pontifikalna sv. maša.

Sodno imenovanje. Gospod državni pravdnik v Novem mestu dr. Anton Kremžar je dobil naslov in značaj prvega državnega pravdnika.

Premeščenje. Za okr. tajnika v Črnomlju je imenovan gosp. Alojz Marn iz Kamnika.

Imenik porotnikov za drugo porotno sejo, ki se prične dne 13. maja 1918 pri c. kr. okrožnem sodišču v Rudolfovem. Ferkolj Ivan, posestnik v Vinjemvrhu 1. Jakomini Anton, kovač v Kočevju 155. Dernula Franc, posestnik v Kompolju 21. Drašler Ivan, posestnik v Gorici 17. Stöckl Jožef, oskrbnik v Kočevju 127. Makar Dako, posestnik v Metliki 106. Bradač Ivan, posestnik v Podhosti 22. Bartolj Ignacij, posestnik in gostilničar v Ribnici 87. Pečjak Franc, posestnik in trgovec na Hribu 2. Zoran Jožef, posestnik in gostilničar v Gorenjih Toplicah 11. Jarc Ivan, posestnik in gostilničar v Gorenjem Podborštu 33. Ledinšek Jožef, posestnik v Radečah 84. Pižmoht Anton, posestnik in oskrbnik v Brezovšci 14. Cerkovnik Andrej, posestnik in obč. predstojnik v Tersteniku 8. Stalzer Ivan, posestnik v Mašljah 5. Dular Ivan, posestnik in mlinar v Jami 11. Koprivc Lovrenc, posestnik v Žalni 21. Rus Ivan, zasebnik v Brežah 29. Graf Franc, posestnik in pečar v Gradacu 92. Lavrič Franc, posestnik in mizar v Žužemberku 44. Potokar Anton, posestnik v Račjemselu 5. Zupančič Jure, posestnik in gostilničar v Gribljah 55. Pezdirc Ivan, posestnik in gostilničar v Dol. Sušicah 5. Kerin Ivan, posestnik v Kostanjevici 6. Globevnik Ivan, posestnik v Škocijanu 26. Povh Anton, posestnik v Blatu 5. Hasl Karol, posestnik in gostilničar v Dolenj. Kronovem 3. Zhuber pl. Okrog Pavel, gozd. svetnik v Soteski 1. Fux Feliks, posestnik v Metliki 129. Šimc Anton, posestnik v Dol. Vrhu 11. Učjak Franc, posestnik v Gor. Starivasi 2. Zupančič Martin, posestnik v Vel. Dobravi 8. Bizjak Jožef, posestnik v Mali Ševenci 2. Novosel Jurij, posestnik v Perišču 1. Pehani Feliks, posestnik in mlinar v Žužemberku 2. Fleischman Jožef, posestnik v Metliki 45. Nadomestni porotniki: Gačnik Ivan, posestnik Boričevo 3. Kulovec Ivan, posestnik Vavtavas 23. Koklič Ivan, posestnik in hotelir v Rudolfovem 296. Dular Ivan, posestnik Potok 13. Šenica Ivan, posestnik Dol. Straža 38. Brulc Franc, posestnik Hrušca 10. Hrastar Franc, posestnik in gostilničar v Šmihelu. Bojanc Jožef, posestnik v Št. Petru 5. Medved Anton, posestnik Ločna 21.

Posnemanja vredno. Šolska mladina v Št. Petru pri Rudolfovem je nabrala pri sekanju pirhov in jabolk za Rdeči križ 22 K. Sedaj pa nabira za v vojni oslepele vojake. Šolska vodstva priporočajte — mladina posnemaj!

Šmarnice. Za 60 letnico prikazni v Lurdu se priporočajo za letošnji majnik A. Žlogarjeve šmarnice „Lurški prizori“. Nekoliko izvodov ima še v zalogi knjigarna J. Krajec nasl. v Novem mestu po stari ceni 2·20 K s poštnino vred. Popust se ne daje.

Igra. Podružnica družbe sv. Cirila in Metoda v Črnomlju je priredila v prostorih hotela Lackner, dne 14. t. m. v nedeljo zvečer ob 8. uri igrokaz „Lowoodska sirota“. Igra sama ima štiri dejanja in dve predigri ter zelo lepo vsebino. Igralo se je prav dobro in občinstvo je bilo zadovoljno; posebno gospe in gospodične so prav krasno rešile svoje vloge. Po igri se je vršila prosta zabava, šaljiva pošta, buffet in drugo. Čistega dobička je 1120 K, ki gre v prid naše prepotrebne družbe sv. Cirila in Metoda. Dolenjci, posnemajte in pripravite na ta način obrambna kamena na naših obmejnih krajih, da jih ne dobi sovražnik v svojo posest.

Darovi za slepe vojake. Zupin Fr., Brusnice 1 K; Neimenovana 10 K; na zabavnem večeru pri Dolenjski železnici v Novem mestu se je nabralo 21. marca 40 kron. — Bog plačaj stokrat!

Glas iz občinstva. V interesu javne koristi prosimo mestno županstvo, naj vnovič izda strog ukaz, da morajo imeti posestniki in posestnice svoje kokoši vedno v zaprtih prostorih. Videti je, da se ta potrebna odredba mestnega županstva prav malo upošteva. Kokoši brskajo po potih, na vrtovih in javnih nasadih, kakor vrtnarji, ali kakor da bi bili javni nasadi sploh za kokoši in ne za ljudi. Ves trud in vsi stroški so brez pomena, negovati in olepševati nasade v uporabo občinstva, ker vživajo potem te dragocene javne naprave končno le kokoši! Koliko škode narede te živali po vrtovih in nasadih, bi moral pač vsakdo uvidevati. Kdor v teh dragih časih še sploh redi perutnino v mestu, naj jih redi na svoje stroške in ne na škodo uprave za olepševanje mesta in v škodo soseda. — Ravnotako je potrebno, da bi bila mladina pod strožjim nadzorstvom. Ta skače po takšnih nasadih, lomi nežne vejice in sploh lahkomiselno poškoduje javne olepševalne prostore, drevesca in klopi. Mestno občinstvo naj pomaga pa tudi samo, da se takšni krivci ovadijo mestnemu županstvu, katero jih naj prav občutno kaznuje.

Kragulja je ustrelil dne 22. t. m. popoldne okoli 1. ure gosp. Alojzij Bratina, upravnik kmetijske šole na Grmu. Kragulj je že dlje časa zahajal na Grm, kjer je prav predrzno kradel kokoši in piščance, ki so se pasli poleg gospodarskih poslopij. Vse odganjanje ni pomagalo več; vedno bolj predrzen je postajal, temvečja je bila škoda. Omenjeni dan je zopet prifrfolel in sedaj ga je zadela usoda. Zagrabi piščanca in hoče odnesti plen. Delavci zakriče in g. upravnik, ki je imel pripravljeno puško, zagrabi za orožje, puška poči, še par korakov zleti tat, pa pade na zemljo in mrtev je bil — zadet v glavo. Kragulja se je dalo nagačiti in se bo rabil za učilo.

Predrzen kurji tat pojavil se je zadnji čas v podobi kragulja v Šmihelu pri Rudolfovem ter odnesel že precej mladih piščancev. Pretekli teden pa sedi neka gospodinja pred hišo, poleg nje pa se sprehaja koklja s svojimi piščanci. Nenadoma se zažene kragulj na piščanca, koklja v svoji materinski ljubezni pa na njega; gospodinja brez kakega krika odločno priskoči, zagrabi prdrzneža za vrat ter mu ga kratkomalo zavije.

Pobiranje podpisov za Jugoslavijo ni proti postavi! Kakor se poroča z Dunaja, je ministrstvo izjavilo, da se smejo podpisi za Jugoslovanstvo svobodno pobirati in da nihče, ne orožniki, ne uradniki, ne sodnije, ne policaji in ne vojaštvo, ni opravičeno delati komurkoli kakršnekoli neprilike zaradi nabiranja podpisov ali podpisovanja deklaracije. Podpisovanje za Jugoslavijo temelji na popolnoma postavni podlagi. — Če torej kdo bega ali straši naše ljudi glede podpisovanja deklaracije, naznanite takoj ime dotičnika, besede, ki jih je pri tem rabil, priče, ki so slišale in vse podrobnosti „Jugoslovanskemu klubu na Dunaju, Parlament“. — Opazili smo, da v novomeški okolici in sploh na Dolenjskem po nekaterih župnijah še niso prav nič, ali prav malo, podpisale naše ženske, dekleta in žene, jugoslovanske deklaracije. To ni častno! Le pogum in izjavite se čimpreje za našo ljubo majko Jugoslavijo! Če tudi ste morda dekle, služkinje ali pomočnice, ali priproste kmetice, vendar ste dragocene hčerke poštenega slovenskega rodu, kateremu mora po ustanovitvi Jugoslavije zasijati lepša in srečnejša bodočnost.

Ravnanje z vojnimi ujetniki-delavci Rusije, Ukrajine, Finske in ruskih ozemelj, zasedenih od Avstro-Ogrske in Nemčije je za čas od 1. majnika do njihove vrnitve na Rusko nanovo urejeno. Tozadevne določbe povdarjajo poleg dolžnosti dela, pokorščine in lepega vedenja odredbe glede plače. Veljajo isti pogoji kakor za neodvisne delavce iste kategorije. Politične okrajne oblasti bodo določile plače in jih razglasile. Vojni ujetniki dobijo tudi več prostosti glede počitka in prostih dni kakor glede porabe prostega časa (pogojno dovoljenje obiskovanja gostiln, gledišč in kina), končno dobe navodila, kako dobe odgovore na vprašanja glede ženitve, pridobitve lastnine itd.

Brezkrušni dan v tednu? „Arbeiterwille“ piše: Nekaj novega se pripravlja za prebivalstvo. Czerninov stradalni mir se pojavlja na najbolj neprijeten način. Kakor nam poročajo, so na namestništvu že sklenili, da bodo vpeljali brezkrušni dan. To hočejo napraviti na ta-le način: Namesto da bi košček kruha, ki je itak večinoma iz polente, dobivali vsak dan, bodo kruh oddajali tri dni v tednu na ta način, da bomo dobivali kruh vedno za dva dni, tedaj na teden le za šest dni. Sedmi dan (nedelja?) bo brezkrušni dan. Torej dan stradanja.

Hiperprodukcija ženske inteligence. Hiperprodukcije ženske inteligence se boje na Hrvatskem, kjer imajo sedaj tri ženske realne gimnazije: v Zagrebu, Osjeku in na Sušaku. Vsi trije zavodi imajo letos v prvem razredu vsega približno 300 učenk. Ako bo šlo tako dalje — tako piše nekdo v „Ženskem Svijetu“ — bo imela Hrvatska v nekaj letih strahotno število ženskega inteligentnega proletariata. Zato naj bi se ob sprejemanju na srednje šole strogo izbiralo in sprejele naj bi se le zdrave, krepke in res nadarjene deklice. — Dandanes pa drvijo deklice v srednje šole meneč, da jim delo v kuhinji, hlevu in na polju več ne pristoja. Kakšna zmedenost! Kakšna mržnja do gospodinjstva! Latinščina in grščina ne pripravi nič kruha, ampak dela.

Smrt vsled zastrupljenih klobas. Učiteljska kandidatinja slovenske samostanske šole v Mariboru, Muršič, je šla o Veliki noči k svojcem v Osjek. Na vožnji v Maribor so se pojavili pri nji znaki zastrupljenja in je morala že v Kaniži vsled tega izstopiti. Končno pa je vendarle prišla v Maribor, kjer so jo takoj oddali v bolnišnico in je tamkaj kmalu po prihodu umrla. Ko je še ležala v bolnišnici, je prišel v Maribor brzojav, da je tudi njen oče, podpolkovnik Muršič, ki je imel oditi na bojišče, vsled zastrupljenja obolel in umrl. Pozneje je dospelo iz Osjeka poročilo, ki se glasi: „Pred par dnevi so umrli — podpolkovnik Muršič in njegova dvajsetletna hčerka, kakor tudi njegova žena. Sledeči dan je umrla tudi služkinja in 65 letni linijski kapitan Adolf Tischler, podpolkovnikov tast. Dognalo se je, da je kupila v častniški menaži gospa Muršič začetkom aprila šunko; ker se ji pa ni zdela popolnoma sveža, je napravila iz nje klobase. Vsi, ki so jedli te klobase, so umrli.“

Številke govore. Listi poročajo, da znašajo človeške žrtve entente, vštevši Rumunijo, Srbijo in Italijo okoli enajst milijonov mrtvih. Anglija je izgubila en milijon, Francija dva milijona in Rusija šest milijonov mož.

Nekdo, ki je bil sam svoj stari oče. Neki nesrečnež pripoveduje o tragiki svojega življenja sledeče: „Oženil sem se z neko vdovo, katera je imela odraščeno hčer. Moj oče, kateri naju je večkrat obiskal, se je zaljubil v mojo pastorko ter jo vzel v zakon, vsled česar je postal moj oče moj zet in moja pastorka moja mati. Čez nekaj časa dobila je moja žena sina, kateri je bil svak mojega očeta in moj stric. Žena mojega očeta, to se pravi moja pastorka dobila je tudi sina, kateri je bil moj brat in ob enem tudi vnuk. Moja žena je moja stara mati, ker je mati moje matere. Jaz sem tedaj mož moje žene in ob enem tudi njen vnuk, z drugimi besedami rečeno, jaz sem svoj lastni stari oče. To pa ni več za prenašati!“

Raznotero.

Genialen apotekarski učenec. Neki francoski list poroča o čudovitih činih nekega apotekarskega učenca. Ta je bil potrjen za vojaka, a zdelo se mu je predolgočasno, biti le prostak. Premišljal je, kako bi se znebil neprijetnega položaja. Da bi se vrnil v civilno življenje, bi moral imeti potrdilo o nesposobnosti za vojaško službo; da bi pa postal oficir, bi se moral poprej odlikovati na bojišču. Končno je fant iznašel pravo sredstvo. Znal si je pridobiti polo papirja, ki je imel napis „Vojaško zdravstvo“ in kratkomalo napisal nanjo imenovanje samega sebe za asistentnega zdravnika. Nato se je sam komandiral v Nizzo, kjer je takoj začel zdraviti bolnike. Noben človek ni prišel na to, da mladi zdravnik ni nikak zdravnik. Niti pacienti niti kolegi niso zapazili ničesar sumljivega. Nasprotno, priznali so celo njegovo spretnost in bil je povišan najprej za štabnega zdravnika, nato za višjega štabnega zdravnika, nazadnje za voditelja treh lazaretov v Nizzi. Že bi ga bili odlikovali kmalu s križcem častne legije, ko je brez sledu izginil. Poiskal si je spet drugo službo, mu že očividno dosedanja ni ugajala, kajti postal bi lahko kmalu še kaj višjega. List, ki o tem človeku piše, je mnenja, da ga ni smatrati za navadnega goljufa, ampak za genija. Nekdo drugi da se je na Francoskem že prej nekoč povišal sam za višjega poveljnika, prvega konzula in cesarja, namreč Napoleon, ki je tudi izginil — ampak ne prostovoljno. V onem apotekarskem učencu tičijo podobne duševne zmožnosti.

Kaznovani predsednik. Predsednik nekega pariškega kazenskega sodišča je s strahom videl, da je na njegovi uri že pol dveh. Ker bi pa moral biti že opoldne v uradu, se je požuril, kolikor je mogel. Oblekel se je površno in zdirjal na cesto. K sreči je dobil auto, v katerega je stopil z besedami: „K justični palači in vozite, kar se da!“ Šofer je pognal auto in je vozil potem tako počasi, da bi šel utrujen fijakarski konj lahko vštric. Gospod je izpodbujal šoferja: „Hitreje, za božjo voljo, hitreje!“ a ni se zmenil za to. Gospod je sedel kakor na žerjavici, a ni si mogel pomagati s siljenjem. Ko pride končno auto do justične palače, seveda prepozno, se razsrjeni sodnik ni mogel zdržati, da ne bi šoferja pošteno ozmerjal. Ta si pa ni dal vzeti dobre volje in je smehljaje rekel: „Nikar se ne vznemirjajte, gospod predsednik. Šele pred štirimi tedni ste me vi sami obsodili vsled prehitre vožnje, pa vendar ne morete zahtevati, da bi si zaradi vas nakopal novo kazen.“

Ubiralec glasovirjev g. Josip Marchisetti se nahaja nekaj dni v Novem mestu. Kdor želi, da se mu uglasi glasovir ali pianino, naj se kmalu oglasi v Narodnem domu v pritličju.

Teden dni dopusta.

Piše Janez Nep. Grzinič. (Dalje. 16.)

Sit sem že bil kolesa in pota.

Dobro sem poznal to pot.

Pa je vendar nisem.

Nikdar se mi niso zdeli klanci tako grozovito naporni, nikdar pot do tiste gostilne tako dolga in dolgočasna.

Ko bi ne bil vedel, zakaj grem naprej, bi bil šel nazaj.

Ko pridem vendar enkrat do hiše, upa in tolažbe mojega želodca, je bila — zaklenjena.

Mar so se res vsi smetniki zakleli proti meni?

Nekaj časa mikastim po vratih, razbijam po oknih — vse tiho.

Iščem kakega človeka, da bi ga vprašal.

Aha, tam-le je.

„Slišite vi, ali imate tukaj take gostilničarje, da vse zapro pa se potepejo Bog ve kam?“

Nobene besede.

Mož se je s svojimi grabljami še parkrat zasukal pred skednom.

„Povejte no, ali ni doma tega grdega človeka, ki ga imenujejo gostilničarja!“

„Jo, jo,“ se vzbudi mož prav nemarno korakajoč preko ceste proti meni.

„Ali ste morda vi tukaj gospodar?“

„Jo, jo,“ je mrmral zaspané ter odpiral vežna vrata.

Ohladil sem se.

Pijača je bila dobra. Ali taka ni bila, kakor ona tam gori.

Kje neki!

Oh!

Ali šlo je že na pet.

Do meje se rabi le dve uri hoda, mi povedo.

Bil sem brez skrbi.

Saj imam kolo.

Pot je bila zopet hujša.

Kolesa niti enkrat nisem mogel zajahati.

Ako sem z veselo nado premagal en klanec, se je za ovinkom prikazal že drugi hujši, in tretji, četrti.

Tako brez konca.

Komaj sem čakal, da pridem do prihodnje vasi.

To ni moglo biti niti četrt ure več.

Potem je cesta ravna in lepa.

Pa je ni bilo te vasi.

Hodil sem celo večnost ali vsaj nekaj manj, ko zagledam hišo ob cesti.

Torej vendar.

Ali kako se začudim, ko spoznam samotno hišo, nekdanjo gostilno, ki je pa v drugi precej oddaljeni vasi od one prve.

Vi učeni psihopatologi, ali kaj ste, vzemite vi to-le v pretres.

Pa za Boga, ne mene. Za danes imam že sam zadosti.

Pretresajte le to-le vprašanje:

Korakal sem skozi prvo, dolgo vas z lepimi, belimi hišami ob cesti. Po dnevi.

Pa je nisem videl.

Spal gotovo nisem, ker ne znam speč korakati naprej.

Pijan nisem bil, ker nisem nikoli.

Zagonetka, ako ne čudež.

Povejte, kaj je to. —

Mračilo se je že.

Kolesa nisem zajahal.

Nisem je hotel, ker nisem mogel.

Noge so mi spale.

Moral sem napraviti luč.

Acetilenko sem imel s seboj, vendar bolj iz baharije, ker je bila lepa, nova.

Karbida pa je bilo le toliko v njej, kolikor ga je bilo ostalo od zadnjič. Bog ve od kdaj.

Pa nič več.

Ko je nastala popolna, neprodirna tema, sem bil brez luči.

Kako mi je bilo moje kolo na poti!

Vsak hip me je butnil levi pedal v nogo, vsak hip me je hotelo potegniti na tla. Bilo je še predpotopno. Do prostoteka se nisem bil še povspel.

Držal sem kolo, kakor poredno žrebe.

Bolela me je roka.

Hodil sem kakor po šivankah.

Videl nisem drugega, kakor črno noč, ki je bila v samotnem gozdu še strašnejša.

Nekdo zavpije tik mene ob cesti.

„Ho — ho!“

To je bil moj rešitelj.

Imel je isto pot, kakor jaz.

Bil je domačin.

Ni se mi bilo več bati, da bi objel kako deblo, ali butal s svojo bučo po trdem kamenju.

Kar pridružil se mi je mož.

Zgovorni možiček mi je povedal svoje ime in kmalu sem poznal vso njegovo sorodstvo, vse rodbinske razmere.

Bil je na sejmu v mestu.

„Kdo pa ste vi?“ me vpraša.

„Jaz sem ta in ta.“

„A, ta in ta vi niste,“ se zasmeje. „Onega jaz dobro poznam.“

„No, potem lažem.“

„Ja, pa kdo ste vendar?“

„Saj sem vam povedal.“

„To ni res.“ —

Kmalu bi se bil skregal s svojim pajdašem, ko je trdil, da imava še dobro uro do meje.

Pa je imel prav.

Osma ura je bila že odbila, ko sva korakala v gostilno.

Kakor hlod sem se vrgel na klop in sem imel blaženo zavest, da sedim.

Moj spremljevalec me pogleda v obraz ter vzklikne:

„Ha, zdaj vas pa poznam, pri luči. Res ste ta in ta. Pa lahko noč! Žena me pričakuje.“ —

Gostilničar, to je tisti, ki mi je bil nedavno ponujal za zajtrk vina, mošta in droževca in ki je bil vrgel svojo glavo za ramena, prinese kar cel liter vina, misleč, da bosta pila dva.

Gospodinja pa mi je urno otepla jajec, ki sem jih bil zelo, zelo potreben.

Bilo jih je deset.

Ako to ni res, potem — jih je bilo gotovo manj.

Gledal sem jih z želodcem, ne z očmi.

Nimam navade lagati.

Laž ima kratke noge, pravijo, moje so dolge.

Pa, če mi že uide kaka neresnična beseda iz ust, se kmalu izravna z drugimi.

Brez škode. —

Da danes ne bom videl Šlarafije, to je bilo jasno.

Kje bi jo bil pa našel v tej egiptovski temi.

Gospodarstvo.

Nove določbe glede prometa z živino.

C. kr. deželna vlada Kranjska odpravila je z ukazom z dne 26. marca 1918, št. 8145 pravico županstvom izdajati potrdila za nakup plemenske živine. Župani odslej torej nimajo več pravice izdajati potrdila, s katerim je smel rejec za lastno porabo plemensko in delavno živino nakupiti kjerkoli. Ves promet tudi s plemensko živino se ima vršiti le po zaupnikih „Kranjskega deželnega mesta za vnovčevanje živine v Ljubljani“. Ako kak rejec rabi plemensko živino se obrne lahko na zaupnika „Kranj. dežel. mesta za vnovč. živine“, ki mu jo potem preskrbi. — Po ukazu c. kr. deželne vlade z dne 26. marca 1918, štev. 6070 imajo zaupniki „Kranjskega dežel. mesta za vnovč. živine“ pravico tudi prisilno odvzeti rejcem plemensko živino, ki jo imajo razmeroma dosti in jo oddati drugim rejcem, ki oddajo klavno živino ter plemenske nimajo. Take odvzeme in oddaje smejo zaupniki „Kranjskega dežel. mesta za vnovč. živ.“ izvršiti tudi potom prisilne rekvizicije, ako ne gre z lepo. Prisilno rekvizicijo dovoli c. kr. okrajno glavarstvo na predlog zaupnika. Prisilno rekvirirana plemenska žival se ima pripeljati k dobavi ter se pri dobavi odda drugemu rejcu, ki odda klavno žival za dobavo. Ceno določi pri prisilni rekviziciji pri dobavah zaupnik in sicer od 1 do 25% višje, kot je nova cena za živino in to po kvaliteti in vrednosti. Ako se zdi onemu, ki se mu plemenska žival siloma vzame, da se mu godi krivica, ima pravico zglasiti se pri c. kr. uradnem živinozdravniku pri dobavi, ki more rekvirirano žival oprostiti in sicer po zaslišbi zaupnika „Kranj. dežel. mesta za vnovč. živine“ ozir. pristojnega župana ali drugih verodostojnih oseb. — Ako kak zaupnik „Kranj. dež. mesta“ določi kako klavno žival za oddajo vojaško ali civilno, ima dotični rejec pod kaznijo do 5000 K prignati klavno žival k določeni dobavi. Prigon na navaden poziv zaupnika, se smatra kot prostovoljna oddaja ter gre rejcu nova cena, to je 1 K višje, od cene, ki je veljala do 20. marca 1918. Ako na navaden poziv zaupnika, rejec ne prižene klavne živine k dobavi, predlaga zaupnik takoj prisilno rekvizicijo pri c. kr. okr. glavarstvu, ki se nato izvrši z žandarmerijo ali pa z vojaško asistenco. Prisilno rekvirirana klavna živina se spravi k naknadni posebni dobavi ter prejme rejec staro ceno, torej 1 K manj pri kilogramu, kot bi dobil, ako žival prostovoljno odda. Povrh pa ima nositi tudi še stroške vse rekvizicije, ki se mu odtegnejo pri kupnini. Ako kdo misli, da bi se mu zgodila z odvzemom klavne živine krivica, more se že pri prvi oddaji, ki se vrši le na navaden poziv zaupnika, zglasiti pri prevzemni komisiji pri dobavi, da mu prevzemna komisija žival oprosti. Ravno tako pa se lahko zglasi pri prevzemni komisiji tudi, ako je žival prisilno rekvirirana, da mu prevzemna komisija žival oprosti. — C. kr. okr. glavarstva so začela tihotapstvo živine iz Kranjske veliko strožje kaznovati kot doslej ter bo zadela vsakega tihotapca, kakor tudi rejca, ki proda živino čez mejo mnogo strožja kazen kot doslej.

Obletnica.

(Mt. Cucco, 9. VII. 1917.)

Stal na strelnem jarku v temni noči sem pred smrtjo,
čul sem glase votle, glase krampa in lopate;
vmes po svedru vdarce kladva roke so možate
v harmonijo nočne pesmi združevale s smrtjo
požeruhov lačnih svete zemlje. — Stal, v daljavo
zreč, sem... Misli moje takrat bile so pri tebi —
in kot vse prijatelje svoje bi imel pri sebi
z lahkim srcem hrabro zrl na bojno sem planjavo.
Stopim doli, grem po jarku — „Stoj! Kedo je? Kam pa?“
Mož molči — sovražni; kakor sveča tam stoji mi
s puško in bodalom, bič, granato v rok' drži mi —.
Vroče mi postalo, — konec nočne pesmi krampa.
— — „Wer ist?“ — „„Ah sargente italiano, che è oggi
anno qui cadutto!““ — Spomnim se moža, na bitko
vročo lansko leto in da temu krogljo britko
skozi glavo sem pognal v polutemni noči —.
Luč rakete! Mož — sargente kakor senca zgine;
zopet sam ostal sem v temni noči, kakor preje
čul sem pesem krampa in lopate skozi veje...
Kakor leto, tak življenje naše hitro mine — —

—ič.

Razvedrilo.

V čakalnici. Strežnica: „Gospa doktorica, kmetica stoji v čakalnici!“ — Gospa: „Ima maslo ali jajeca?“ — Strežnica: „Ne, samo zobobol ima!“

Izgovor. Sodnik: „Vi ste vrgli tej priči pri prepiru jajce v obraz; to je bilo surovo!“ — Obtoženec: „Ne! — Kuhano je bilo!“

Vojaški raport. Stotnik: „No, ali je mesto že mirno?“ — Vojak: „Mesto je mirno, ampak ljudje še delajo šunder.“

V lekarni. „Kaj želiš, fantek?“ — „Praška zoper stenice!“ — „Za koliko?“ — „No, za kakih par tisoč!“

Smola. Mornar, ko vidi, da se bo moral z ladjo potopiti: „Ti šment, da se mora ravno danes potopiti, ko bi bili za kosilo pečeni piščanci!“

Upognjen hrbet. A: „Zakaj hodi gospod tako upognjen?“ — B: „Pri avanziranju so ga preskočili.“

Legitimacija. Orožnik: „Sto zlodjev! Ali ne vidite, da sta legitimacija in vaš osebni popis napačna?“ — Potnik: „Legitimacija in popis sta prava, — ampak jaz sem napačen!“

Razvedrilo. Če hočeš druge s svojimi smešnicami pripraviti v smeh, to ni težko. Če se ne smejejo zaradi tebe, se pa smejejo tebi.

V šoli. Gospod katehet je razlagal krščanski nauk. Med drugim je tudi rekel, da pride prej velblod skozi šivankino uho, kakor bogatin v nebesa. Zidarjev Francek pa se je igral in v nepazljivosti ni razumel, kaj je rekel katehet. Hitro ga katehet vpraša in Francek odgovori: „Prej pride velblod v nebesa, kakor bogatin skozi šivankino uho.“ — Katehet potegne paglavčka za ušesa ter mu stvar še enkrat prav razloži in ga zopet vpraša: „Kako si ta nauk razlagaš, Francek?“ — Francek odgovori: „To si razlagam tako, da so bili včasih velblodi tako majhni kot bolhe.“

S. Č.

Vodilne cene za drva.

C. kr. presojevalnica cen v Rudolfovem je po naročilu c. kr. osrednje presojevalnice cen na Dunaju z dne 5. marca 1918, št. 1412, vodilne cene, ki jih je postavila s svojim sklepom z dne 11. julija 1917, št. 35, za drva za kurjavo popregledala ter v smislu po zgorajšnjem naročilu prejetih navodil postavila v svoji seji dne 3. aprila 1918 namesto prejšnjih te-le nove vodilne cene za drva:

1. **Za eden prostorni meter trdih polen** močnih od 13 cm višje, z največ 10% nakaznih ali nagnjitih mest, katerih mere na široko, visoko in globoko podajo eden prostorni meter z 5% čezmere, na skladišču v gozdu ob dovoznem potu 17·04 K

2. **Za eden prostorni meter trdih vej ali vrhov,** do 12 cm močnih, z največ 10% nakaznih ali nagnjitih mest, katerih mere na široko, visoko in globoko podajo eden prostorni meter s 5% čezmere, na skladišču v gozdu ob dovoznem potu 14·60 K

3. Za **trženje na debelo** se dovoljujeta k cenam pod 1. in 2. pribitka po 5% za stroške (režijo) in za čisti dobiček, skupaj torej 10% in

4. za **trženje na drobno** ravno tako pribitka za režijo in dobiček po 10%, skupaj 20 odstotkov.

5. Pod 1. in 2. določene cene veljajo pri srednji oddaljenosti — kakih 12 km — skladišča v gozdu od kake železnične postaje ali kakega večjega porabniškega kraja ter dobrem odvoznem potu. V nasprotnem slučaju se dopuščajo primerni pribitki ali odbitki.

IZJAVA.

Povrnivši se iz ruskega ujetništva sem našel, da mi je žena Julijana Pate škodovala na premoženju in napravljala dolgove. Zato izjavim, da ne povrnem nobene škode in nisem plačnik nobenih dolgov kakoršnekoli vrste, katere je že, ali bi jih še napravila moja žena in svarim, ker dotičnik bi vse zgubil.

Rodne št. 21, pri Trebnjem. **Janez Pate.**

BARVA za obleke

lister, volno, platno itd. v vseh barvah se pošilja že od 10 zavitkov s poštnino in navodilom 17·20 K. „Mehlata“ Steirerg. 60/II. Graz. Na veliko popust! Tudi slovensko dopisovanje.

2 njivi na prodaj.

Iz proste roke se bosta v nedeljo, dne 28. aprila 1918 ob 3. uri popoldne na licu mesta prodali dve njivi v Gaberji, občina Brusnice. — Dražbeni pogoji se izvedo v pisarni zadruge med uradnimi urami in na licu mesta pred dražbo.

Hranilnica in posojilnica za Kandijo in okolico.

BRATJE SCHÖN

Dunaj I., Fischerstiege Nr. 8

priporoča svojo bogato zalogo

: galanterijskega : nürnberškega blaga in drobnarije na debelo trgovcem.

Zastopnik: Josip KLEINDIENST, Rudolfovo.

Mlin v najem.

Dne 1. julija 1918 oddal se bo na novo v najem mlin v Podturnu, občine Toplice. Mlin je na tri kamne in eno stopo, od časa do časa se lahko uporablja tudi žaga za deske.

Pismene ponudbe sprejema knez Auerspergov gozdarski urad v Soteski, pošta Straža, kjer so tudi najemninski pogoji na vpogled.

Ustmena dražba se vrši v nedeljo, dne 5. maja 1918 ob 2. uri popoludne v mlinu v Podturnu, občina Toplice.

Izdajatelj in založnik J. Krajec nasl. Odgovorni urednik Urban Horvat. Tisk J. Krajec nasl.